

За інформаційної підтримки Державної служби України
з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів

TECHMEDIA.COM.UA

УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

Журнал для підвищення
конкурентоспроможності
підприємства

Передплатний індекс: 60204

вересень, 2023

09

(69)

**НОВИЙ ЗАКОН «ПРО ЗАХИСТ
ПРАВ СПОЖИВАЧІВ»:**
докладно про основні новації

**ДОКУМЕНТУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ВАЛІДАЦІЇ ТА ВЕРИФІКАЦІЇ
У СИСТЕМАХ МЕНЕДЖМЕНТУ:** зразки і коментарі

ІНДИКАТОРИ І СЕНСОРИ: сучасні можливості
інтелектуального пакування

Зміст номера

№ 09 / 2023, вересень

У НОРМАТИВНО-ПРАВОВОМУ ПОЛІ

Моніторинг законодавства:
враховуймо серпневі зміни

СИСТЕМА МЕНЕДЖМЕНТУ ЯКОСТІ

Олена Шульга

Документування результатів
валідації та верифікації у
системах менеджменту:
зразки і коментарі

МІЖНАРОДНА СТАНДАРТИЗАЦІЯ

Денис Гончар

 FSSC 22000: комфортний
перехід від v. 5.1 до v. 6

ТЕХНІЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ

Вікторія Міхасеню

Дотримуємося вимог
техрегламентів з екодизайну
енергоспоживчих продуктів:
як увести продукцію в обіг/
експлуатацію

ЕКСПЕРТНИЙ КОМЕНТАР

Запитували – відповідаємо

У НОРМАТИВНО-ПРАВОВОМУ ПОЛІ

Дар'я Путря

Новий Закон «Про захист
прав споживачів»: докладно
про основні новації

ЯКІСТЬ ТА БЕЗПЕЧНІСТЬ

Артем Дем'янов

Індикатори і сенсори: сучасні
можливості інтелектуального
пакування

ГАЛУЗЕВІ ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ

Алла Корнєєва

Електроінструмент: технічне
регулювання різних видів
продукції

ГАЛУЗЕВІ ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ

Оксана Мельник

Веганство: аналіз тренду у
світі та Україні

У НОРМАТИВНО-ПРАВОВОМУ ПОЛІ

Катерина Мудровська

Практичні коментарі щодо
деяких законодавчих змін

ГАЛУЗЕВІ ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ

Ростислав Гриник

Визнання сертифікатів ЄС на
медичні вироби:
перспективи й можливості

ГАЛУЗЕВІ ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ

Христина Ковальчук

Збагачення борошняних
кондитерських виробів
незамінними амінокислотами
та поліненасиченими
жирними кислотами

ГАЛУЗЕВІ ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ

Наталія Букалова

Бджільництво як
стратегічний напрям
сільського господарства
України в умовах воєнного
стану

Наталія Букалова,

кандидат ветеринарних наук, Білоцерківський НАУ

Надія Богатко,

доктор ветеринарних наук, Білоцерківський НАУ

Тетяна Приліпко,

доктор сільськогосподарських наук, ЗВО «Подільський державний університет»

Альона Богатко,

викладач, Білоцерківський НАУ

№ 09 / 2023, вересень / **Галузеві особливості роботи**

Бджільництво як стратегічний напрям сільського господарства України в умовах воєнного стану

Усі дії з переміщення (кочівлі), реєстрації пасік повинні погоджуватися з відповідними військовими адміністраціями, адже у період дії правового режиму воєнного часу вони виконують повноваження місцевих державних адміністрацій

Відповідно до [Закону України «Про правовий режим воєнного стану»](#) (далі – Закон про воєнний стан) на період дії правового режиму воєнного стану в Україні введено обмеження прав і законних інтересів громадян, юридичних осіб в межах та обсязі, передбачених ст. 8 цього Закону.

Військові адміністрації населених пунктів на відповідній території, утворені з метою керівництва у сфері забезпечення оборони, громадської безпеки й порядку, здійснюють повноваження, встановлені у ст. 15 Закону про воєнний стан. Таким чином, районні, обласні військові адміністрації на відповідній території реалізують **повноваження місцевих державних адміністрацій** та повноваження із запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану.

У галузі бджільництва в умовах воєнного стану нормативно-правове регулювання діяльності суб'єктів господарювання здійснюється у спрощеному варіанті, згідно з:

- [Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану» від 24.03.2022 № 2145-IX](#) прийнято зміни до Земельного кодексу України та Закону України «Про оренду землі» з метою спрощення земельних відносин в частині доступу суб'єктів господарювання до земельних ділянок сільськогосподарського призначення;
- [Постановою Кабінету Міністрів України «Про припинення заходів державного нагляду \(контролю\) і державного ринкового нагляду в умовах воєнного стану» від 13.03.2022 № 303](#) запроваджено мораторій на проведення планових/ позапланових перевірок підприємців на період дії воєнного стану.

Порядок реєстрації та розміщення пасік в умовах війни

Порядок реєстрації, розміщення пасік в умовах воєнного стану **не змінився**.

З покроковою інструкцією реєстрації пасіки можна ознайомитись на порталі «Дія» у розділі [«Гід з державних послуг»](#).

Суб'єкт господарювання відповідно до [Наказу Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України «Порядок реєстрації пасіки» від 19.02.2021 за № 338](#) повинен:

- отримати ветеринарно-санітарний паспорт пасіки на підставі письмового звернення до територіального управління Держпродспоживслужби;
- здійснити реєстрацію пасіки в органах місцевого самоврядування (військових адміністраціях) за місцем проживання фізичної особи, яка займається бджільництвом, а у випадку кочівлі – у сільській раді, на чию територію прибула пасіка;

- забезпечити своєчасне внесення у паспорт пасіки відомостей щодо процесів, які здійснюються на пасіці, та інформації про ветеринарно-санітарні заходи (клінічний огляд, контролювання хвороб);
- у разі зміни назви чи адреси пасіки власник повинен поінформувати про це районне управління Держпродспоживслужби;
- за отримання повідомлення від організації про проведення оброблення сільськогосподарських культур пасічник повинен вивезти пасіку в безпечне місце або ізолювати бджіл у вуликах на термін, передбачений обмеженням у період застосування пестицидів.

Перевезення (кочівля) пасіки

Відповідно до [Інструкції щодо попередження та ліквідації хвороб і отруень бджіл](#) необхідно дотримуватися таких вимог:

- **п. 3.4** – представники обласних контор бджільництва і товариств бджолярів-аматорів попередньо визначають господарства та кількість бджолиних сімей, які підлягають перевезенню. У державній лікарні ветеринарної медицини району підтверджують благополуччя району щодо карантинних хвороб бджіл та можливість перевезення на медозбір і запилення. У районах, куди передбачається вивезти бджіл, обирають місця для розміщення пасік з урахуванням потреби їхнього віддалення одна від одної й від місцевих пасік на відстань не менше ніж 3–5 км, з'ясовують ветеринарно-санітарний стан місцевих пасік і джерела водопостачання;
- **п. 3.5** – дозвіл (ветеринарне свідоцтво, довідка, зазначені у п. 3.6 цієї Інструкції) на перевезення бджолосімей, медозбір і запилення сільськогосподарських культур у межах адміністративного району надає державна лікарня ветеринарної медицини цього району; міжобласні перевезення проводяться за узгодженням із відповідним Головним управлінням Держпродспоживслужби конкретної області;
- **п. 3.6** – власникам бджолосімей, які перевозяться, у встановленому порядку видається ветеринарне свідоцтво за формою № 1 (за перевезення у межах адміністративного району – довідку), що підтверджує благополуччя пасік і місць їхнього вивезення стосовно заразних хвороб бджіл;
- **п. 3.10** – після прибуття в район медозбору для запилення бджоляр зобов'язаний пред'явити в орган державної ветеринарної медицини району (міста) ветеринарне свідоцтво і ветеринарно-санітарний паспорт пасіки.

Отже, з огляду на вимоги Інструкції для дозволу на розміщення пасіки на відповідній території, навіть на запрошення власників земельних угідь (фермерів, орендарів, господарств), свої дії потрібно узгоджувати з урахуванням наявності пасік, що перебувають на відповідній території.

Якщо фермер хоче запросити кочову пасіку для запилення культур, а землі розташовані на території сільської ради, то він **зобов'язаний скоординувати свої дії із сільським головою**, а голова, своєю чергою, має володіти ситуацією про наявність пасік на території та визначити оптимальне місце для розміщення кочової пасіки з урахуванням усіх перелічених законів та інструкцій.

Таким чином, господар пасіки отримує письмове запрошення від господарства на запилення культур, а також довідку від сільського голови про дозвіл на розміщення пасіки.

Далі пасічник звертається до територіального органу Держпродспоживслужби для отримання дозволу на кочівлю (ветеринарне свідоцтво чи довідка).

Фахівці Держпродспоживслужби області надають дозвіл або відмовляють у його наданні, обґрунтовуючи свою відмову:

- з'ясовують благополуччя району;
- проводять карантинування пасіки;
- погоджують перевезення.

У разі проходження усієї процедури унеможлиблюється:

- виникнення спірних ситуацій щодо незаконного розташування пасік;
- розміщення на перельоті пасік;
- завезення із бджолами інфекційних та інвазійних захворювань у безпечний район;
- кочівля в небезпечний пункт.

На додаток – кожний пасічник на території територіальної громади має бути зареєстрований в органах місцевого самоврядування та мати ветеринарно-санітарний паспорт пасіки відповідно до [Порядку видачі ветеринарно-санітарного паспорта пасіки, затвердженого Наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 19.02.2021 № 338](#).

Усі дії з переміщення (кочівлі), реєстрації пасік повинні погоджуватися з відповідними військовими адміністраціями, адже у період дії правового режиму воєнного часу вони виконують повноваження місцевих державних адміністрацій.

У разі якщо на відповідній території діє комендантська година, то для перевезення пасіки також необхідно звернутися до військової адміністрації та поліції для отримання дозволу на переміщення транспортних засобів у комендантську годину.

Якщо у деяких районах посівна не відбувається чи посівні площі зменшилися, або відбуваються активні бойові дії чи розмінування територій, то суб'єкти господарювання з метою пошуку оптимального місця для евакуації пасік можуть звернутися до органів місцевого самоврядування (військових адміністрацій) з метою сприяння в евакуації.

Уряд реалізовує програму з релокації (переселення) українських підприємств, що перебувають у зоні активних бойових дій. Тож бізнес може отримати допомогу в переміщенні свого обладнання на безпечні території, пошуку виробничих приміщень та розселенні працівників.

Заявки приймаються від суб'єкта господарювання, який має намір перевезти потужності. Skorистатися програмою може будь-яке підприємство, розташоване в зоні ризику та активних бойових дій.

Інформування пасічників про оброблення сільськогосподарських культур

З метою недопущення випадків отруєнь та загибелі бджіл від застосування засобів захисту рослин на посівах сільськогосподарських культур фізичним та юридичним особам, які застосовують засоби захисту рослин для оброблення медоносних рослин, необхідно дотримуватися вимог чинного законодавства в частині своєчасного інформування про це пасічників.

Сільгоспвиробники, які застосовують хімічні засоби захисту рослин під час цвітіння медоносних рослин, згідно зі ст. 37 [Закону України «Про бджільництво»](#) та п. 7 Інструкції щодо попередження та ліквідації хвороб і отруєнь бджіл зобов'язані не пізніше, ніж **за три доби** до початку оброблення, попередити про це пасічників (населення), чиї пасіки розташовані на відстані до 10 км від оброблюваних площ, письмовим повідомленням, по радіо чи через місцеву пресу, офіційні вебсайти територіальних громад і адміністрацій, а також орган місцевого самоврядування (селищну раду або округ ради).

Повідомлення має містити таку інформацію:

- точна дата оброблення;
- територія і культури, що оброблятимуться;
- назва препарату, форма і метод його застосування;
- ступінь та строк чинності токсичності препарату;
- термін ізолювання бджіл.

Оброблення проводять у період відсутності льоту бджіл – у ранкові або вечірні години, в денний час можна лише за умови похмурої прохолодної погоди, коли бджоли не вилітають із вулика.

Не допускається оброблення квітучих медоносів і пилкодайних рослин під час масового льоту бджіл.

Після отримання повідомлення про заплановане хімічне оброблення сільськогосподарських культур бджоляр повинен до його початку:

- вивезти пасіку в безпечне місце;
- ізолювати виліт бджіл з вулика (без кочівлі) або прибрати бджолині сім'ї в зимівник на термін, передбачений обмеженням на період застосування пестицидів.

Термін ізоляції бджолиних сімей залежить від ступеня токсичності та періоду збереження активності пестицидів на рослинах. Обробляють посіви переважно препаратами другого та третього класу небезпеки.

Так, у разі оброблення пестицидами:

- **другого класу небезпеки** – фастак, карате зеон, нурел Д, Бі-58 – обмеження льоту бджіл становить приблизно **3–4 доби**;
- **третього класу небезпеки** – моспілан, матч, більшість фунгіцидів, гербіцидів, біопрепарати – **1–2 доби**.

Терміни ізоляції збільшуються на один-два дні за зниження температури та підвищення вологості повітря.

Згідно з пп. 5.26 п. 5 [Державних санітарних правил авіаційного застосування пестицидів і агрохімікатів у народному господарстві України](#) **забороняється** проведення авіаційного оброблення пестицидами всіх груп токсичності з метою боротьби зі шкідниками та хворобами сільськогосподарських культур, лісових та інших угідь, розташованих ближче ніж:

- **5 км** від місця постійного перебування медоносних пасік;
- **2 км** від рибогосподарських водойм, відкритих джерел водопостачання, місць випасання домашніх тварин, об'єктів природно-заповідного фонду;
- **1 км** від населених пунктів, тваринницьких і птахівничих ферм, а також посівів сільськогосподарських культур, які вживаються в їжу без термічного оброблення, садів, виноградників і місць проведення інших сільськогосподарських робіт.

Пасічники максимально точно повинні дотримуватись інструкцій, щоби убезпечити бджіл від отруєння та загибелі, а також налагодити комунікацію з територіальними громадами, обласними військовими адміністраціями, поліцією, фермерами, приватними господарями, щоби узгодити між собою всі дії, необхідні для оперативної ізоляції бджіл та вирішення інших нагальних питань у сфері бджільництва.

Проте стаються випадки, коли отруєння бджіл відбувається навіть за дотримання правил оброблення, наприклад:

- оброблювана не квітуча культура висаджена поруч з квітучими медоносами;
- знесення пестицидів вітром з обробленої площі на сусідні медоносні угіддя;
- через росу з листя.

Виняткове значення для запобігання отруєнню бджіл має правильне обрання пестициду, виконання всіх технічних та санітарних норм.

Після закінчення строку детоксикації рослин, льотки відкривають в одній-двох сім'ях. Якщо впродовж двох-трьох годин льоту ознаки отруєння у бджіл не виявляються, то відкривають льотки в усіх сім'ях.

Вивезення пасік на період оброблення на інше місце медозбору відбувається на термін від п'яти діб і більше.

Відповідно до ст. 21 [Закону України «Про захист рослин»](#) та ст. 38 Закону України «Про бджільництво» порушення законодавства призводить до дисциплінарної, адміністративної, цивільноправової або кримінальної відповідальності згідно із законами України.

Відповідальність несуть особи, винні у не попередженні (приховуванні) або наданні неправдивої інформації про виникнення загрози бджолам за застосування засобів захисту рослин (ЗЗР), порушенні технології вирощування рослин сільськогосподарського та іншого призначення, що призвело до погіршення умов у ареалі розселення бджіл.

У наступному номері буде:

- розглянуто алгоритм дій пасічника у випадку отруєння бджіл пестицидами;
- надано зразки заяв і звернень для відшкодування коштів;
- описано методику обстежень постраждалої пасіки.